

## ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ПОДАТКОВИХ ЗЛОЧИНІВ

Малий В. М.

Стаття присвячена дослідженню деяким аспектам структури системи оперативно-розшукової діагностики податкових злочинів. Автором досліджено сучасний термін діагностики та встановлено, що теоретична основа оперативно-розшукової діагностики базується на окремих наукових положеннях вчених. Розмежоване поняття “діагностика” та “прогнозування”. Вивчаючи наукову думку вчених-криміналістів, які проводили дослідження особливостей криміналістичної діагностики було виділено основні здобутки. Встановлено, що криміналістична діагностика є окремим методом пізнання, що дозволяє отримувати відомості про механізм скоєння злочину на основі його відображення на об’єктах матеріального світу. На думку автора оперативно-розшукова діагностика як відповідний самостійний метод пізнання є складовою оперативного пошуку. Досліджено роботи вчених щодо оперативно-розшукової діагностики певних видів злочинів та нетрадиційні методи оперативно-розшукової діяльності, що пов’язані з проведенням інструментальної діагностики емоційного стану злочинця, як методу “оперативного розпізнання”, оперативно-розшуковий захід “опитування, що проводиться з використанням технічних засобів” та інші. Встановлено, що одним із основних напрямків подальшого розвитку та розроблення проблематики теорії оперативно-розшукової діагностики є адаптація її основних теоретичних елементів та положень до вирішення діагностичних завдань, спрямованих на розкриття злочинів у певних сферах та за конкретними їх видами. Автором визначено місце діагностики у структурі оперативно-розшукової діяльності та проаналізовано особливості завдань оперативно-розшукової діагностики ознак злочинів у сфері оподаткування. Встановлено, що оперативно-розшукова діагностика податкових злочинів ефективно здійснюється на основі економічної та оперативно-розшукової інформації.

**Ключеві слова:** оперативно-розшукова діагностика, злочини у сфері оподаткування, розслідування злочинів.

Статья посвящена исследованию некоторым аспектам структуры системы оперативно-розыскной диагностики налоговых преступлений. Автором исследован современный термин диагностики и установлено, что теоретическая основа оперативно-розыскной диагностики базируется на отдельных научных положениях ученых. Разграничено понятий “диагностика” и “прогнозирование”. Изучая научную мысль ученых-криминалистов, которые проводили исследования особенностей криминалистической диагностики были выделены основные достижения. Установлено, что криминалистическая диагностика является отдельным методом познания, позволяет получать сведения о механизме совершения преступления на основе его отражения на объектах материального мира. По мнению автора оперативно-розыскная диагностика как соответствующий самостоятельный метод познания является составной

оперативного поиска. Исследованы работы ученых по оперативно-розыскной диагностики определенных видов преступлений и нетрадиционные методы оперативно-розыскной деятельности, связанные с проведением инструментальной диагностики эмоционального состояния преступника, как метода “оперативного распознавания”, оперативно-розыскное мероприятие “опрос, проводимый с использованием технических средств” и другое. Установлено, что одним из основных направлений дальнейшего развития и разработки проблематики теории оперативно-розыскной диагностики является адаптация ее основных теоретических элементов и положений к решению диагностических задач, направленных на раскрытие преступлений в определенных сферах и по конкретным их видам. Автором определено место диагностики в структуре оперативно-розыскной деятельности и проанализированы особенности задач оперативно-розыскной диагностики признаков преступлений в сфере налогообложения. Установлено, что оперативно-розыскная диагностика налоговых преступлений эффективно осуществляется на основе экономической и оперативно-розыскной информации.

**Ключевые слова:** оперативно-розыскная диагностика, преступления в сфере налогообложения, расследования преступлений.

The article focuses on of some aspects of the structure of the operative-investigative diagnostics' system of tax crimes. The author studied the modern term of the diagnostics and it is defined that the theoretical basis of operative-investigative diagnostics based on certain scientists' researches. It is differentiated the concepts of “diagnosis” and “prediction”. According to the criminologists-scientists' conceptions who conducted the forensic diagnostics' features, there were highlighted the major achievements. It is defined that forensic diagnostics is a special knowledge method that allows to get information about the crime committing mechanism on the basis of its reflection on the material world objects. According to the author, the operative-investigative diagnostics, as an independent appropriate knowledge method, is a part of operative search. It is studied the scientists' works on operative-investigative diagnostics of certain types of crimes and alternative methods of operative activities associated with the diagnostic tool of an emotional state of an offender, as a method of “rapid recognition”, an operative-investigative measure “survey, conducted with technical means “and others. It is established that one of the main directions of further development of theory issues of operative-investigative diagnostics is adapting its basic theoretical elements and provisions to address its diagnostic tasks aimed at solving crimes in certain areas and on specific type. The author defined the place of the diagnostics in the structure of operative-investigative activities; it is analyzed the task peculiarities of operative-investigative diagnostic of crimes' signs in taxation. It is stated that operative-investigative diagnostics of tax crimes is effectively based

on economic and operational information.

**Key words:** operative-investigative diagnostics, tax crimes, investigation of crimes.

Виявлення, розкриття та розслідування будь-яких злочинів, у тому числі і податкових, являє собою багатогранний інтелектуальний процес, однією з важливих особливостей якого є використання практичних та теоретичних розробок не тільки профільної юридичної науки, у нашому випадку оперативно-розшукової діяльності, але й досягнень інших наукових галузей, при чому не тільки суміжних кримінальних, але й інших, наукових, технічних, соціологічних та інших, повна або часткова екстраполяція яких, з урахуванням особливостей досліджуваної проблематики, дозволяє використовувати найкращі теоретичні та практичні наукові досягнення на повну потужність. Ефективність практичного використання тих чи інших розробок самих різноманітних галузей науки забезпечується лише за наявності чітко відпрацьованої системи теоретичних положень, що дозволяє більш глибоко та повно досліджувати означену проблематику.

Розробленість багатьох окремих оперативно-розшукових теорій на сьогодні є досить повною, проте процес удосконалення науково-теоретичної бази ОРД продовжується, і говорити про його завершеність однозначно передчасно. Однією із нових та важливих сучасних розробок теорії оперативно-розшукової діяльності є теорія оперативно-розшукової діагностики. Невичерпність та необмеженість процесу пізнання дозволяє нам стверджувати, що означена проблематика не обмежується лише прикладними розробками, але й має дуже важливий практичне значення у досягненні основних завдань, що поставили перед науковцями.

Найтісніші взаємозв'язки понятійного апарату теорії оперативно-розшукової діяльності, серед наук кримінального циклу, простежуються, насамперед, з криміналістикою. В той же час екстраполяція ідей криміналістичної діагностики на теорію оперативно-розшукової діагностики не є автоматичною та повною, а навпаки, провадиться, виходячи з якісних особливостей кожної з наведених наук, особливостей їх об'єктів вивчення, предмету та мети.

Але дослідження понятійного апарату теорії діагностики не тільки не має обмежуватись наведеними вище науками кримінального циклу, а, насамперед, має ґрунтуватись на базових знаннях деяких технічних наук та медицини, з яких термін "діагностика" було запозичено.

Сучасний термін "діагностика" бере своє походження з грецького *diagnostikos* - що означає здатний розпізнавати [1. с. 789]. Російський енциклопедичний словник термін "розпізнання" розкриває, як встановлення належності якогось об'єкта до одного із заздалегідь визначених класів на підставі зіставлення ознак, а дієслово "розпізнати" визначає, як довідатися, визначити щось (когось) за будь-якими ознаками [2. с. 723]. В той же час, не дивлячись на те, що досить часто терміни "розпізнання" і "діагностика" вважають синонімами, більшість науковців в останній термін вкладають окремий, специфічний зміст. Так, у тому ж російському енциклопедичному словнику діагностика розкривається як вчення про методи і принципи розпізнання хвороб і постановки діагнозу [2. С. 723].

Як зазначає Є.М. Яковець, теоретична основа оперативно-розшукової діагностики базується на окремих наукових положеннях таких наук, як судова медицина,

кримінологія та інформатика [3. С. 464]. Але серед наук кримінально-правового циклу найбільш повне та науково розроблене обґрунтування діагностики, як самостійна наукова категорія, знайшла саме у межах криміналістики. Тому оперативно-розшукова діагностика базується, насамперед, на понятійному апараті "криміналістичної діагностики", розробку якого було розпочато ще на початку 70-х років минулого століття В. А. Снетковим, який визначав її сутність як учення про закономірності розпізнання криміналістичних об'єктів за їх ознаками. У подальшому, значний внесок у розвиток та становлення означеної теорії було зроблено такими науковцями-криміналістами, як Т.В. Авер'янова, Л.Є. Ароцкер, Р.С. Белкін, А.І. Вінберг, О.Ф. Волинський, Г.Л. Грановський, С.В. Дубровін, Ю.Г. Корухов, Н.П. Майліс, М. Т. Малаховська, В.Ф. Орлова, М.С. Романов, О.Р. Росинська, О.І. Рудніченко, М.В. Салтевський, М.Я. Сегай, М.О. Селіванов та іншими вченими.

З метою створення наукових основ криміналістичної діагностики вченими-криміналістами було проведено аналіз і систематизацію великої кількості типових ситуацій, які можливо охарактеризувати як стан та властивість певного об'єкту дослідження. Встановлені таким чином закономірності було покладено в основу розбудовання відповідних методик проведення діагностичних досліджень. Означений теоретичний базис криміналістичної діагностики витікає із закономірності матеріального процесу, принципу його повторюваності, тобто дає можливість зробити висновок про ситуативний характер появи, існування та зникнення матеріальних доказів. Означена у криміналістиці повторюваність подій, забезпечує їх стабільне відображення та дає змогу виявляти дані, що є загальними для інших аналогічних процесів та інформацію про можливість та причину будь-яких відхилень від цього [4. с.992].

На нашу думку дуже важливим, з точки зору розмежування понять "діагностика" та "прогнозування" є робота відомого білоруського вченого-криміналіста Л.Г. Горшеніна, у який він визначає відмінності діагностики (гіпотези) та прогнозування, які полягають, на його думку, у тому, що основною метою гіпотези є встановлення зв'язків між явищами, означення причин їх виникнення, реконструкції картини минулого та створення картини майбутнього. Тобто, діагностика, виходячи з максимальної можливої кількості даних намагається визначити мінімальну кількість версій. У свою чергу, прогнозування, навпаки, при мінімальній кількості встановлених фактів проводить максимальну кількість прогностичних оцінок [5. С. 123].

Вивчаючи наукову думку вчених-криміналістів, які проводили дослідження особливостей криміналістичної діагностики слід виділити такі основні здобутки:

- криміналістична діагностика визначає природу та стан матеріального об'єкту [6. С. 65];

- криміналістична діагностика є пізнавальним процесом, заснованим на вивченні матеріальних, або ідеальних відображень механізму скоєного злочину для визначення стану, властивостей та змін у об'єктах, а також встановлення їх причин та зв'язку з подією злочину [7. С. 331]. Як пізнавальний процес, криміналістична діагностика полягає у виявленні та інтерпретації будь-яких ознак об'єкта на основі його тестування або використання апріорного знання про ознаки класу, до якого належить досліджуваний об'єкт, з метою формулювання висновку про його сутність, стан та різноманітні обставини існування [8. С. 23].

діагностика є процесом дослідження, метою якого є виявлення кількісних та якісних характеристик об'єктів та дозволяє встановлювати окремі обставини розслідуваних подій, то діагностичні дослідження проводяться з метою встановлення певних станів та властивостей об'єктів, розшифрування динаміки події та з'ясування причин досліджуваних явищ. Таким чином діагностування має сприяти обмеженню території пошуку, кола осіб, що підозрюються у скоєнні злочинів та дозволяє конкретизувати окремі напрями пошуку доказів [9. С. 152];

- криміналістична діагностика, як науково-розроблена система завдань та методів розпізнавання й пояснення станів, суті та властивостей процесів, явищ та об'єктів, що пов'язані зі злочинами, спрямована на їх розкриття, розслідування та попередження дозволяє розмежувати діагностичний напрям пізнання у криміналістиці та процес доказування у кримінальних справах. Доказування, перш за все, є практичною діяльністю, яка здійснюється строго на основі та регламентована законом, а результати діагностики, як і будь-яких інших криміналістичних досліджень, являють собою лише різновид отримання фактичних даних, що необхідні для організації та проведення розумового процесу доказування [10].

Отже, предметом криміналістичної діагностики є пізнання змін, що відбулись унаслідок скоєння злочину, їх умов та причин на основі вибіркового дослідження станів та властивостей взаємодіючих об'єктів з метою визначення механізму скоєння злочинного діяння в цілому, або окремих його фрагментів [11]. Криміналістична діагностика є окремим методом пізнання, що дозволяє отримувати відомості про механізм скоєння злочину на основі його відображення на об'єктах матеріального світу. Вона встановлює фактичні обставини на основі цих матеріальних об'єктів або їх слідів, а також інших відображень будь-яких фізичних процесів шляхом вивчення станів і властивостей об'єктів, результатів подій, співвідношення фактів або зв'язків [12].

Починаючи аналіз оперативно-розшукової діагностики, насамперед, необхідно визначити стан розробленості означеного методу пізнання у загальній теорії оперативно-розшукової діяльності. Оскільки оперативно-розшукова діагностика являє собою самостійний метод пізнання, то її місце у структурі теорії оперативно-розшукової діяльності визначається у якості окремої складової оперативного пошуку.

Переходячи до аналізу оперативно-розшукової діагностики, слід визначити її місце у структурі оперативно-розшукової діяльності. На нашу думку, оперативно-розшукова діагностика як відповідний самостійний метод пізнання є складовою оперативного пошуку [13]. А як визначає В.М. Атамажитов, пошукова робота являє собою одну з основних форм оперативно-розшукової діяльності та визначається як комплекс розвідувально-пошукових та оперативно-розшукових заходів, що здійснюються суб'єктами оперативно-розшукової діяльності з метою виявлення, накопичення та перевірки відомостей, які містять нові спеціальні знання та мають значення для виконання завдань з протидії злочинності [14].

У різні роки, загальним питанням вивчення сутності та структури оперативної обстановки було присвячено чимало теоретичних розробок провідних науковців, таких як С.М. Астапкина, Г.М. Бірюков, О.О. Дульський, В.П. Євтушок, В.Ю. Журавльов, І.П. Козаченко, В.І. Литвиненко, В.А. Некрасов, А.С. Овчинський, Г.К. Синилов, Е.Н. Яковець та багато інших. В цих роботах, у більшому чи

меншому ступені, було приділено певну увагу й розкриттю основних теоретичних засад такої складової теорії оперативно-розшукової діяльності, як теоретичні питання оперативно-розшукової діагностики. Але стверджувати про те, що сутність категорії оперативно-розшукової діагностики у сучасній оперативно-розшуковій науці розкрита в повному обсязі та теорія оперативно-розшукової діагностики розроблена на достатньому рівні не можливо, оскільки серед науковців ще не вироблено єдиний погляд на основні категорії досліджуваного питання.

Визначимо основні досягнення наукової думки сучасних та іноземних науковців, зроблені в межах дослідження оперативно-розшукової діагностики, які на нашу думку є неоспорюваними та мають стати основою для розкриття питання вивчення структури системи оперативно-розшукової діагностики у сфері податкової злочинності.

У своєму дослідженні оперативно-розшукової діагностики злочинів у зовнішньоекономічній діяльності В. М. Давидюк, В. А. Некрасов, Ю. В. Горбач зазначають, що оперативно-розшукова діагностика являє собою спеціальний та конкретний метод пізнання механізму злочинної діяльності, проте наголошують, що означене пізнання стосується не всього механізму злочинної діяльності у цілому, а лише його окремих елементів, які пов'язані з підготовкою, вчиненням та приховуванням злочину. Завдяки застосування методу оперативно-розшукової діагностики з'являється можливість викрити певні сліди та ознаки склад злочину, а точніше, його об'єктивної сторони, проте, і ми погоджуємося з цими сумнівами зазначених вчених, досить мало ймовірно, що за допомогою оперативно-розшукової діагностики можливо буде ефективно встановити всі елементи та ознаки суб'єктивної сторони окремого злочину. Також важливим, на нашу думку, здобутком авторів є твердження про те, що, оскільки метод оперативно-розшукової діагностики базується на основних засадах методу імовірного діагнозу, то зовсім не є обов'язковим твердження про те, що симптоми об'єкту, що діагностується за його допомогою, будуть у більшості своїй схожі з абстрактною системою симптомів, що класифікуються у кожній конкретній та окремій галузі дослідження. Такі розбіжності, так само як і подібності, можуть мати місце і в дослідженнях певних закономірностей відбиття злочинів на об'єктах як матеріального світу, так і у свідомості людини, а значить вони будуть проявляти себе у вигляді певних ознак злочинної діяльності [13].

А. С. Овчинський стверджує, що спрямованість оперативно-розшукової діагностики полягає у отриманні інформації, необхідної для визначення характерних особливостей злочинної діяльності та події, які з нею пов'язані, встановлення психологічних та економічних відносин, що виникають в процесі скоєння злочинної діяльності та пов'язані з нею, а також, в деяких випадках, про їх соціально-психологічне тло [15].

Е.Н. Яковець, досліджуючи основні види оперативно-розшукової діагностики, виділяє такі нетрадиційні методи оперативно-розшукової діяльності, пов'язані з проведенням інструментальної діагностики емоційного стану злочинця, як метод "оперативного розпізнання", оперативно-розшуковий захід "опитування", що проводиться за використанням технічних засобів та інші [3]. Некрасов В. А., Мацюк В. Я., Філіпенко Н.Є., Родинюк Л. В. посилаються на те, що оперативне розпізнання, як основна форма проведення оперативно-розшукової



діагностики, може бути визначена і як метод, і як оперативно-розшуковий захід, наголошують на тому що, його визначення у якості виду оперативно-розшукової діагностики, обумовлює його визначення саме у якості методу, який полягає у тому, його суб'єкт особисто, за допомогою певних ознак, що складаються у його уяві задалегідь, відокремлює з певного оточення за допомогою відповідних ознак певні об'єкти, особи, події, явища, предмети тощо, які, на його думку становлять певний оперативний інтерес, застосовуючи сукупність певних прийомів оперативно-розшукової діяльності, та спрямовуючи їх на здійснення заходів, спрямованих на виконання завдань оперативно-розшукової діяльності [16].

Одним із основних напрямків подальшого розвитку та розроблення проблематики теорії оперативно-розшукової діагностики є адаптація її основних теоретичних елементів та положень до вирішення діагностичних завдань, спрямованих на розкриття злочинів у певних сферах та за конкретними їх видами. Саме у цьому полягає необхідність та актуальність проведення адаптації основних визначених теоретичних положень оперативно-розшукової діагностики до дослідження злочинів у окремих сферах економіки держави, однією з найголовніших з яких є податкова сфера.

Для досягнення мети оперативно-розшукової діагностики будь-яких злочинів, у тому числі і злочинів у сфері оподаткування, тобто для виявлення у певних носіях інформації ознак злочинної діяльності, необхідно виконати низку окреслених завдань. Ю.Г. Корухов, досліджуючи спектр діагностичних завдань криміналістичної діагностики, визначає, що об'єднувальною ланкою всього широкого ряду завдань є те, що завжди вони базуються на вивченні стану та властивості об'єкту, з оглядом на ті зміни, які в ньому відбуваються внаслідок умов та чинників кримінальної ситуації [11]. Вчений виділяє три класи завдань, які має вирішувати криміналістична діагностика:

1) дослідження властивостей та станів об'єкта, до яких відносить встановлення відповідності об'єкта певним характеристикам, визначення його фактичного стану та наявності відхилень, встановлення початкового або попереднього стану об'єкту та визначення умов і причин зміни його властивостей;

2) результатів дії (явища), до яких відносить встановлення можливості визначити уявлення про механізм та обставини подій за результатами певних змін та визначення окремих фрагментів події (динаміки, хронології, місця, умов).

3) співвідношення фактів (подій, явищ) або об'єктів, до яких відносить встановлення причинного зв'язку між діями та наслідками, визначення можливих наслідків вчинених дій, визначення причин та результатів, що настали, встановлення можливості здійснення дій, або встановлення фактів за певних умов, встановлення відповідності, або невідповідності певних дій спеціальним правилам [11].

Застосовуючи метод аналогій, маємо можливість адаптувати наведені вище теоретичні здобутки криміналістичної діагностики для аналізу особливостей завдань оперативно-розшукової діагностики ознак злочинів у сфері оподаткування.

Таким чином, до першої групи ми пропонуємо віднести діагностичні завдання, які пов'язані з дослідженням оперативно-розшукової діагностики властивостей та

стану податкових злочинів, а саме:

- аналіз правильності оформлення та ведення податкових та інших бухгалтерських документів, пов'язаних із податковою сферою;

- встановлення та викриття будь-яких відхилень від вимог чинного законодавства під час проведення податкових операцій;

- визначення фактичного змісту та обсягу проведених податкових та інших комерційних операцій, які є підставою, у тому числі, і для здійснення податкових дій;

- встановлення причин, по яким відбулось виявлене відхилення досліджуваних податкових операцій від вимог чинного законодавства, або встановлення стандартних (звичайних) умов їх здійснення.

Відповідно, до другої групи діагностичних завдань оперативно-розшукової діагностики злочинів у сфері оподаткування відносимо дослідження співвідношень між характером здійснених операцій та наслідками, що настали, а саме:

- встановлення наявності причинного зв'язку між змістом досліджуваних податкових операцій та викритими невідповідностями у податкових, бухгалтерських та інших облікових документах, які містять відомості про ці операції, або операції, що з ними пов'язані;

- оцінка викритих невідповідностей та встановлення наявності ознак злочину;

- визначення конкретних норм чинного законодавства у сфері оподаткування, які було порушено викритими злочинними діями;

- встановлення динаміки, хронології та умов, які дають можливість здійснювати злочини у сфер оподаткування.

До третьої групи завдань оперативної діагностики у сфері оподаткування на нашу думку будуть належати дослідження змісту та результатів податкових операцій, а саме:

- вивчення відповідних податкових та інших облікових записів, які можуть відображати податкові операції, їх зміст та кількісно-сумарні характеристики, що зафіксовані у досліджуваних документах; викриття невідповідностей, встановлених у досліджуваних документах з відомостями, які містяться у податкових та облікових записах, які утворились внаслідок здійснення протиправної діяльності, тобто за своєю суттю являються ознаками цієї протиправної діяльності;

- вивчення відповідних податкових та інших облікових записів, які можуть містити відомості про обставини, що мають значення у разі викриття ознак податкових злочинів, тобто змісту потенційно криміногенних податкових операцій, їх кількісно-якісних характеристик, часу здійснення таких злочинних дій, місця їх здійснення, а також кола осіб до цього причетного.

Таким чином, оперативний працівник, виконуючи завдання щодо оперативно-розшукової діагностики злочинів у сфері оподаткування, має починати свій рух з дослідження окремого одиничного об'єкту, наприклад декларації, або договору, поетапно просуватись до загального розуміння всієї злочинної схеми у цілому, встановлюючи нові факти та обставини злочинної діяльності, та повернутись до одиничної ідентифікації вже конкретних осіб, організаторів і виконавців викритого злочину, а також кваліфікації їх дій.

Оперативно-розшукова діагностика податкових злочинів ефективно здійснюється на основі економічної та оперативно-розшукової інформації, яка утворюється

в процесі проведення економічного функціонування досліджуваного об'єкту [13]. Носіями такої інформації можуть бути найрізноманітніші предмети та об'єкти, але найбільш значущими, на нашу думку будуть саме податкові та інші облікові і бухгалтерські документи досліджуваного суб'єкта податкової сфери. Такі документи, у подальшому, можуть бути ідеальними джерелами інформації, оскільки в них мають бути відомості про дату і місце здійснення відповідних податкових операцій, особисті дані осіб, причетних до їх здійснення, суми податків та інші кількісно-якісні відомості про здійснені протиправні дії. Завдяки наявності цих даних такі документи можуть отримати статус доказів у суді та бути використані для встановлення обставин протиправної діяльності у кримінальному провадженні.

#### Література

1. Сучасний словник іншомовних слів: Близько 20 тисяч слів і словосполучень / уклали: О. І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк. - К. :Вид-во "Довіра", 2006. - 789 с. (Словники України).
2. Российский энциклопедический словарь: в двух кн. Кн. 2. Н-Я / глав. ред. А. М. Прохоров. - М., 2001. - 1163 с. С. 723.
3. Яковец Е. Н. Основы информационно-аналитического обеспечения оперативно-розыскной деятельности : учеб. пособие / Е. Н. Яковец. - М. : МосУ МВД России, изд-во "Щит-М", 2009. - 464 с.
4. Аверьянова Т. В. Криминалистика: учебник для вузов / под. ред. Р. С. Белкина. - 2-е изд., перераб. и доп. / Т. В. Аверьянова, Р. С. Белкин, Ю. Г. Корухов, Е. Р. Россинская. - М. : Норма, 2006. - 992 с.
5. Горшенин Л. Г. Основы теории криминалистического прогнозирования : монография / Л. Г. Горшенин. - М. : Академия МВД РФ, 1993. - 123 с.
6. Баев О. В. Основы криминалистики : курс лекций / О. В. Баев. - М., 2001. С. 65.
7. Волынский В. А. Криминалистическая техника:

наука - техника - общество - человек / В. А. Волынский. - М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. - 311 с.

8. Погребной А. А. Диагностические исследования ручного огнестрельного оружия и их применение в доказывании : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук : 12.00.09 / А. А. Погребной. - Саратов, 2000. - 23 с.

9. Шурухнов Н. Г. Криминалистика : учеб. пособие / Н. Г. Шурухнов. - М. :Юристъ, 2006. - 639 с.

10. Криминалистика / отв. ред. Н. П. Яблоков. - 3-е изд., перераб. и доп. - М. : Юристъ, 2005. - 781 с

11. Корухов Ю. Г. Криминалистическая диагностика при расследовании преступлений : науч.-практ. пособие / Ю. Г. Корухов. - М. : НОРМА-ИНФРА-М, 1998. - 288 с.

12. Полянська Г. С. Криміналістична діагностика (сутність та практичне значення) / Г. С. Полянська // Форум права. - 2013. - № 3. - С. 478-485 [Електронний ресурс]. -Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j\\_pdf/FP\\_index.htm\\_2013\\_3\\_80.pdf](http://nbuv.gov.ua/j_pdf/FP_index.htm_2013_3_80.pdf)

13. В. М. Давидюк Оперативно-розшукова діагностика злочинів у сфері зовнішньоекономічної діяльності: монографія / В. М. Давидюк, В. А. Некрасов, Ю. В. Горбач. - К.: 2014.

14. Оперативно-розыскная деятельность органов внутренних дел : учебник / под ред. В. М. Ахмажитова. - М. : Акад. МВД СССР, 1991. - 563 с.

15. Овчинский А. С. Правоохранительные инфотехнологии : научный докл. / А. С. Овчинский. - М. : Норма, 2009. - 144 с.

16. Оперативне розпізнавання / [Некрасов В. А., Мацюк В. Я., Філіпенко Н. Є., Родинюк Л. В.]. - К. : КНТ, 2007. - 216 с.

Малий В.М.,  
здобувач

Харківського національного  
університету внутрішніх справ  
Надійшла до редакції: 19.03.2016

УДК 159.9.:347.447.51

## ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНОВАТОСТІ

Меркулова Ю. В.

*Стаття присвячена процесуальним та психологічним особливостям укладання угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості у кримінальному провадженні. На основі аналізу кримінального процесуального законодавства України, досягнень юридичної психології, практики розкриваються проблеми досягнення компромісу, обов'язки підозрюваного чи обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінальних правопорушень, вчинених іншими особами.*

**Ключові слова:** кримінальне провадження на підставі угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості, співпраця, правові та психологічні взаємовідносини сторін укладання угоди.

*Статья посвящена процессуальным и психологическим особенностям заключения соглашения между прокурором и подозреваемым или обвиняемым о признании виновности в уголовном производстве.*

*На основе анализа уголовного процессуального законодательства Украины, достижений юридической психологии, практики раскрываются проблемы достижения компромисса, обязанности подозреваемого или обвиняемого о сотрудничестве в раскрытии уголовных преступлений, совершенных другими лицами.*

**Ключевые слова:** уголовное производство на основании соглашения между прокурором и подозреваемым или обвиняемым о признании виновности, сотрудничество, правовые и психологические взаимоотношения сторон заключения сделки.

*The article is dedicated to the procedural and psychological peculiarities in conclusion of an agreement between the Prosecutor and a suspect or an accused on pleading guilty in criminal proceedings. Based on the analysis of the criminal procedural legislation of Ukraine, achievements of juridical psychology and practice, problems in reaching of a compromise, obligations of a suspect or an accused as for the cooperation in solving of criminal offences commit-*